

Landbruget 1867.

I Danmark.

Danmark. — Aarsudbyttet. Høst, Handel. Agerbrugets Fremadskriden. Grundforbedringer; Draining, kunstig Gjødning, Byggeforetagender. Rødfaber, Dampærkning. Udstillinger og Dyrskuer. Foreninger. Fattiggaarde. Dplysning. Nye Love. — Sverig. Afgrøden. Brødnød. Agerbrugets Udvikling. Trang til Reformer. — Norge. Afgrøden. Kvæghold bør være Hovedsagen. — England, Skotland og Irland. Afgrøden. Efteraarsarbejder. Kvægpesten. Arbejderforholdene. Hypothekloven. Nye Landbosforeninger. Landbrugsmøder. Statistisk Fremstrid i Irland. — Tydskland. Afgrøden. Misvært i enkelte Egne. Høstudbyttet i pSt. Tryk af Krigsudsigtterne. Forsøgsstationerne. Sydtyskland; god Høst. — Frankrig. Afgrøden. Daarlig Høst. Brand. Røefullerfabrikationen. Daarlig Vinhøst. Misvært i Algier. Agerbrugets trykkede Stilling. Den store landøkonomiske Undersøgelse. Regjeringsforanstaltninger. Parisudstillingen.

Landmandens Udsigter i det forløbne Aar have været usædvanlig værlende; til sine Tider meget trykkende, til andre overordentlig gode; det mærkværdig sildige Foraar, Kornets langsomme Udvikling og det ustadige Høstvejr hjemføjte Landmanden med Frygt, de græsrige Sommermaaneder, den sildige Straa- og Bladudvikling af Kornet og de vedvarende høje Kornpriser tændte Haab hos ham om et godt Aarsudbytte. Det er glædeligt, at snarere Haabet end Frygten er blevet virkeliggjort, og om Resultatet end viser sig mindre godt ved Kornærkningen, end man i Oktober ventede, saa maa Aaret dog

indskrives blandt de gode, om end blandt de besværlige for den danske Landmand; og vi maa være saa meget mere taknemmelige derfor, som det er det andet Aar i Træk, at Danmark har faaet en god Høst, medens næsten alle de omliggende Lande have havt en daarlig Høst. — Den direkte Handel paa England med fede Kreaturer har imidlertid ikke givet godt Udbytte paa Grund af de lave Priser. Udførslen dertil har derfor været mindre end i 1866. Af Korn, der heldigvis mere og mere forsendes i formalet Tilstand, har Udførslen derimod været meget betydelig. Smørudførslen har været ret god, men Priserne lavere, end i de nærmest foregaaende Aar.

Afgrødens væxlende Skjæbne have vi omhyggelig fulgt og meddelt i forrige Binds Agerdyrkningsberetninger; her skulle vi derfor blot kortelig kaste et Blik paa Udviklingen af de Midler og Faktorer, der ere virksomme ved Agerbrugets Fremadskriden. I denne Retning ligner Aaret sine Forjængere; i en, vi tør nok sige glædelig Modsætning til flere andre Lande, arbejder vort Agerbrug sig stadig, om end langsomt fremad. Det underkastes ikke pludselige og gennemgribende Systemforandringer, men derved bibeholdes ogsaa den indre Harmoni mellem dets forskjellige Grene, der giver det en god og sund Udvikling, og som afgiver den bedste Byggegrund for nye Fremskridt; thi vidtdeevne, om end i og for sig heldige Forbedringer i en enkelt Retning bringe saa ofte Tab istedetfor Fordel, naar de ikke kraftig støttes af tilsvarende Forbedringer i de andre Grene af Gaardens Bedrift. Vort Agerbrug vilde maasse være interessantere, hvis det, saaledes som andetsteds, i sin Midte havde Rigmænd, der i Begejstring for en eller anden Specialitet, eller i utaalmodig Higen efter at blive bemærkede, indførte pludselige og gennemgribende Forandringer, men det vilde næppe være bedre, og det er et Held, at de blandt dem, der med Dngtighed selv deltage i deres Agerbrugs Ledelse, og som derved have vundet Ravn i Folket, ved Siden af deres Evner, Dngtighed og Energi tillige have hele den Sindighed, Taalmodighed og Udruelighed, der kun tillader dem at tage

fat paa virkelig praktiske Forbedringer, men da ogsaa at gennemføre disse paa en saadan Maade, at de kun kunne virke opmuntrende for alle dem, der ikke have Lyst eller Evner til at bryde Ijen. Det er derfor ikke nogle enkelte, men hele Massen af Landets Jordbrug, der løstes fremad, saa at den nyere Tids store Forbedringer: Draining, bedre Kvæghold og Gjødningskraft ikke blot skulle søges paa Herregaardene, men ogsaa kunne findes paa Bøndergaardene, og har en Forbedring først holdt sit Indtog paa disse, da breder den sig snart over det Hele. Men endnu er langt frem til den Markespæl paa Fremstridets Bane, hvortil vor nærværende Kundskab og de dertil knyttede Ønsker søge at drage Agerbruget baade i dets Helhed og i dets Enkeltheder.

Naar der ikke i 1867 er udført flere Grundforbedringer end Tilfældet er, da skyldes dette væsentlig de ugunstige Bejrhold; thi Sandsen derfor er som sagt vakt, og det gode Aar 1866 havde givet Kræfter dertil; men dels blev man først meget sildig færdig med Baarsædens Lægning, og dels blev man af Frostens standset i Efteraarspløjningen, inden den var sluttet, saa det egentlig kun var Midtsommeren, i hvilken der levedes Tid til Grundforbedringer. Dog forceredes Drainingen da saa stærkt, at de fleste Teglværker ikke kunde tilfredsstille Begjæret om Rør. For en halv Snæs Aar siden mældtes det, at den første større Herregaard var færdig med Drainingen af sine Marker; til 1867 knytter sig det første Budskab om, at flere Bøndergaarde (Nord for Aarhus og Syd for Horsens) ere helt færdige med komplet Draining. Forbruget af kunstig Gjødning er i stærk Stigen, navnlig fordi den synes ikke længere at bruges blot forsøgsvis paa en Del af vore større Gaarde, men derimod at have fundet systematisk Anvendelse paa disse. Derimod er det kun forholdsvis saa af de mindre Jordbrugere, der endnu have faaet den Tillid til deres Jord, at de tør betro den et saa dyrt Produkt, som den kunstige Gjødning i Reglen er. Flere nye Sorter have fundet Indgang paa det danske Marked, og en direkte Indførsel af Peru-Guano til Danmark, der i flere Retninger

maa medføre væsentlige Fordele, er forberedt. — I enkelte Egne af Landet blev der udført en stor Mængde Byggeforetagender, navnlig i det sydlige Jylland, saa at Teglværkerne ofte havde udsolgt, saa meget mere, som den første Del af Sommeren var meget uheldig for Fabrikationen.

Om end vore almindelig brugte Redskaber ere saa gode, at de kun lade lidet tilbage at ønske, sammenlignet med andre Landes Redskaber af samme Slags, saa er der derimod i Indførelsen af nye Redskaber (f. Ex. Grubbers) og navnlig Maskiner (f. Ex. Mejemaskiner og til Dampkraft) en viid Mark for Fremstridt. De heldige Resultater, der i det forløbne Aar ere naaede paa Etatsraad Tesdorpf's Gaarde med hans ny anskaffede Damptærskemaskine (see 1. B. S. 312) ville forhaabentlig bidrage væsentlig til at vække Sandsen derfor. I Slutningen af Aaret arbejdede en lignende Maskine, men fra Hornsby's Fabrik, smukt og fordelagtigt i Nærheden af Kjøbenhavn, og toges i Ojsehn af en Mængde. Ogsaa Heegaards bekjendte Lokomobil og Schröder & Jørgensens dertil hørende Tærskemaskine vinder nogen Udbredelse; for Tiden er der 4 i Brug af denne Slags.

Af Udstillinger og Dyrskuer har der kun været de almindelige provindsielle, med Undtagelse af en mere omfattende Produkt- og Industriudstilling i Slagelse (see 1ste B. S. 509), den første i sit Slags, men som forhaabentlig ad Aare vil finde Efterlignere. Det danske Agerbrug deltog kun lidt i Pariserudstillingen; den besøgte vel af en Del danske Landmænd, men Udbytter, de hentede derfra i landøkonomisk Retning, har næppe svaret til Forventningerne. — Man begynder allerede at forberede sig til Landmandsmødet i Kjøbenhavn 1869, navnlig hvad Opdrag og Tillæg af Kvæg, især Fedekvæg, angaaer.

Til Landboforeningernes Virksomhed har man kun mærket lidt i det forløbne Aar, i hvert Fald udenfor deres respektive Kredse; dette er meget beklageligt, da det baade vilde være til Almenhedens Gavn og en Spore for mange af dem, hvis deres Virksomhed blev mere kjendt af den større Offentlighed (See 1. B. S. 400). — Landhusholdningsselskabet udfolder

derimod stadig større Kraft og vinder mere og mere Tilslutning; om dets Virksomhed kunne vi henvise til Beretningen længere tilbage i dette Hefte. — Ogsaa det danske Hede-selskab arbejder med Energi; Opgaven, det har sat sig, er imidlertid saa stor, at den i hvert Fald næppe vil kunne løses uden en større Tilslutning fra de ikke deri direkte Interesseredes Side.

Af andre Foranstaltninger, der ere Børn af den nyere Tids Asociationsaand, skulle vi nævne Forbrugsforeninger, hvoraf den første for Landarbejdere saa vidt vides er traadt i Kraft paa Holland i Slutningen af Aaret, og Syge- og Alderdomsskasser af lokal Karakter (see 1. B. S. 261); hertil kan føjes en temmelig almindelig Oprettelse af Tvangsarbejdsanstalter og Fattiggaarde, enten for enkelte eller flere Sogne.

Trangen til en bedre Oplysning, hvad enten det er den blotte Fagdannelselse, som den meddeles ved Landbohøjskolen og Landbrugsskolerne, eller den mere almindelige Oplysning, som den gives ved Folkehøjskolerne, vitter sig stærkt. Et betydelig større Elevehold end nogensinde før nyder iaar Godt af Landbohøjskolens fortrinlige Undervisning, og de mange Folkehøjskoler og Landboskoler, der rejse sig i alle Landets Egne, vise tydeligt, at Bonden alvorlig føler, at kun „Lys bringer Liv“, og at „Kundskab er Magt.“

Af størst, om end mere indirekte, Betydning for det danske Agerbrug vil dog Aaret 1867 være ved de højest vigtige Love, der ere komne frem i dette. Vi skulle i saa Henseende blot nævne de 2 store Lovarbejder: Om Landkommunernes Styrelse og om Hærens Ordning, der saa stærkt vedrøre hver enkelt Mand og de sociale og økonomiske Forhold. Ligesaa vil ved den nye Vejlov Bivejenes Forbedring ventelig blive kjendelig fremmet. Tillige arbejdes der med Iver paa Fuldstandiggjørelsen af vort Jernbanenet.

Udenfor Danmark. Sverig og Norge.

Vejrforholdene i Sverig vare 1867 endnu ustadigere og uheldigere, end i Danmark. Foraaret var endnu mere vinterligt end hos os, saa Kvæget ofte først kom ud i første Halvdel af Juni, uden at der dog blev Fodermangel, da Halmforraadet efter Høsten 1866 var stort. Da Sommeren endelig kom, udviklede alt sig frodigt, Græsmarkerne, i hvilke Kløverne for en Del vare udfrosne i den uheldige Eftervinter, bleve fyldige og tætte, saa Høhøsten var god, og Kornet stod godt og tæt frem. Da kom Sommerfrosken med de kolde Nordvestvinde i Slutningen af Juni og i Juli, og den nedflog de store Forventninger, ja stemplede endog Rugmarkerne, der da stode i Blomst, til Misvæxt i alle de nordlige Landskaber og ligesaa paa de lave, slet afgravede Marker i de sydlige, saa at 1 til 2 Fold var meget almindelig, og mange Steder slet intet. Ogsaa Hveden tog Skade og gav saa Fold og en meget daarlig Handelsvare; dette sidste var ogsaa Tilfældet med Bygget og tildels med Havren, der iaar var den bedste Sædart og gav ret godt til Fyld.

Rodfrugterne til Kvægfoder, der i Begyndelsen trykkes meget af Vejret og Ukrudet, kom sig godt i den milde Oktober, man havde i en stor Del af Sverig, men derimod fejedes til Misvæxten af den ene Brødplante, Rugen, tillige Misvæxten af den anden, Kartofflen, og det er navnlig denne Omstændighed, der gjør Tilstanden saa kritisk, og lader Hungersnøden finde Vej til saamange Dalstrøg og Landskaber. Om end Nøden er størst i de nordlige Egne, saa hjemføger den ogsaa Syden, selv mange af de frugtbare Egne i Skaane, og dette maa indføre meget Brødkorn, skøndt man allerede fra Høsten af begyndte at blande Byg, Havre og Boghvede i Brødrugen. „Nøden for Fattigfolk“ skrives fra Skaane „er stor; ifølge Opfordring fra Regjeringen er nu overalt i Kommunerne henlagt Sæd til Salg for billig Pris i Løbet af Vinteren og Sommeren; det hjælper jo en Del, men ogsaa Arbejderne ere ind-

skrænkede ved den tidlige Frost, og skjøndt mange Landmænd, for at hjælpe den trængende Arbejder, undlade at benytte Tærstemaschine iaar, og lade Sæden aftærste ved Haandkraft, saa er der dog stor Arbejdsløshed."

Det har altsaa ikke været noget godt Aar for den svenske Landmand, og Stillingen vedbliver at være meget trykket, hvorom de mange forcerede Ejendomsfalg noksom vidne. Paa en Del større Gaarde indføres dog med Kraft nyere Forbedringer, men herom gjælder desværre ikke det samme, som ovenfor er sagt om Forbedringerne i det danske Agerbrug; Svensken mangler meget ofte den Taalmodighed, der er saa nødvendig for enhver Landmand, og hans Agerbrug kommer derfor let til at savne den ovenfor omtalte harmoniske Udvikling, der bør være dets første Grundregel. Nye og gode Maskiner have maaste fundet endnu mere Udbredelse i Sverig end her, saaledes er Dampkraftens Anvendelse paa Skaanes store Gaarde meget almindelig, men ved Siden deraf findes ofte meget slette gammeldags Redskaber. Drainingen er grebet med stor Begjærlighed, selv af Bønderne, saa Teglværkerne ikke kunne levere de nødvendige Rør, men om den just er et Held, tør være et Spørgsmaal, idet den blot er en ny Befordrer af det Kornudpiningssystem, hvorpaa det svenske Agerbrug nu er bygget. Hefteholdet er meget stort, Kvægholdet meget ringe, og Fodringen om Vinteren nærmest sultfødende. — De indre Forhold, med deres „Torper“ og „Statere“, trænge til gennemgribende Reformers; efter den nye Grundlovs Gjennemførelse er det at haabe, at Opmærksomheden særlig vil vende sig til disse, og allerede har der søgt at danne sig et Parti derfor, der, som naturligt er, stærkt fremdrager de heldige Resultater, som Danmarks Exempel paa dette Omraade frembyder, men endnu er dette Parti ikke organiseret, og det modarbejdes af de Partier paa Rigsdagen og i Pressen, der søge at beslaglægge hele Offentlighedens og Statens Interesser for Udviklingen af Industri-, Fabrik- og Bjergværksdrift, Retninger, hvori der venter Sverig en stor Fremtid, men som man burde see bedst fremmes ved en samtidig Udvikling af Agerbruget.

For Norge gjælder tildels, hvad ovenfor er sagt om de nordligere Dele af Sverig. Den overordentlig snerige Vinter begunstigede Skovningen, saa der blev hugget mere end sædvanligt. Vaaren kom, som overalt, meget sent, og Foderet gik med, nogle Steder blev endog Fodernød. I det sydligste Norge fik man begyndt paa Vaarsædens Lægning sidst i Maj, i det nordlige først hen i Juni, og Jorden var intetsteds bekvem. Rugen, navnlig den sildigsaade, havde taget Skade i det raakolde Foraar, meget maatte ompløjes, hvilket var saa meget værre, som der var saaet mindre Rug end sædvanligt. Da Sommeren ogsaa i Norge var kold og tildels regnfuld, faldt Høsten meget sent, en Del blev end ikke modent, og baade i Kvalitet og Kvantitet var det nøjsommeligt Bjergede kun simpelt.

I Nordlands, Tromsø og Finmarkens Amter blev det saa godt som fuldstændig Misvæxt; ifølge de officielle Indberetninger bjergedes i flere Sogne i Finmarken ikke et Straa, og i Tromsø Amt avledes vel Halm, men næsten helt uden Kjerne. Fra det Offentliges Side er man derfor kommet disse Distrikter til Hjælp. For det Søndenjeldste har Aaret derimod været et Middelaar. Høhøsten var rigelig og bjergedes godt; Vaarsæden var tilfredsstillende, men Vintersæden ringere. Kartoflerne vare derimod meget flette, navnlig i det Tronhjemste og længere Nord paa, hvor de ellers spille en saa stor Rolle; de vare der iaar saa faa og smaa og tilmed daarlige, at det ofte ikke lønede sig at tage dem op. Kun i Vestlandet lykkes de nogenlunde.

Det har derfor hellerikke for Norge været noget godt Aar, uden maaske for saa vidt at det har været en ny Lære om, at det er i Kvæghold og ikke i Kornavl, at den norske Landmand bør søge sin Støtte, henvist til Græs væxt. Dette indsees ogsaa mere og mere, og varme Indlæg for en Agerbrugsforandring i denne Retning findes jævnlig at læse i de norske Blade, der i et for Dagspressen usædvanligt Omfang drøfte og optage længere Afhandlinger snart om et snart om

et andet landøkonomisk Emne. Især er det det her nævnte Spørgsmaal, Husmandsvæsenet, den landøkonomiske Undervisning og Midlerne til større Orden og Dygtighed hos Bønderkonerne og deres Døttre, der drøftes og behandles ikke blot med Indsigt i Sagerne, men ogsaa med en forfriskende og velgjørende Barme.

England, Skotland og Irland.

Efter en snerig Vinter, der i høj Grad besværliggjorde Faarenes Overfodring, kom en mørk regnsfuld April, der vel tillod Baarsædens Røgning, men kun i lidet bekvem Jord. Begyndelsen af Maj bragte Liv i Vegetationen, men det fik et stærkt Tryk af de raakolde Perioder i Midten og sidste Halvdel af Maanedens. Vel fremmedes Værten ret godt i Juni og den smukke første Halvdel af Juli, men Yppighed fandtes dog kun paa Græsmarkerne, der gavede en stor og i Reglen ret vel hjerget Høafgrøde. Fra Slutningen af Juli var Vejret temmelig regnsfuldt, og for hver Uge lode Beretningerne mindre gunstige, navnlig fra de lavtliggende stærke Jorder; Storme i Høsttiden gjorde ogsaa en Del Skade, og i det nordlige Skotland ødelagde Hagelstorme en Del Korn, inden det blev hjerget. Følgen heraf er bleven en daarlig Kornhøst, omtrent $\frac{1}{3}$ mindre end almindelig. Derimod har Turnipsen i England, Irland og det vestlige Skotland givet et ret godt Udbytte, i de rige veldyrkede østlige Egne af Skotland derimod et mindre godt. Kartoflerne have lidt meget af Snydommen, omtrent Halvdelen var ødelagt, og Prisen paa dem er meget høj, især da Tilførslen fra Fastlandet er ringe og næsten Halvdelen af de Hønkulede allerede ere raadne. Efteraaret var smukt, Oktober meget tør, og Jorden derfor besværlig at faae pløjet; November og næsten hele December bragte derimod et passende mildt Vejr med Regn, saa Efteraarsarbejderne bleve godt fremmede og Hveden faaet i meget bekvem Jord, og den staaer nu smukt. Først i Begyndelsen af Januar indfandt en stærkere Frost sig.

Rvægpesten er af og til brudt frem paany, og skjøndt

man nu synes hver Gang hurtig at blive Herre over den, bringer den dog stadig stærkt Røre blandt de opstrammede engelske Landmænd. Den har siden sit Udbrud omtrent krævet 280,000 Offre foruden 57,000 Stkr. sundt Kvæg, der ere slagtede for at begrænde den. For andre Engdomme har baade Kvæg, Faar og Svin været mærkkelig fritagne, og Staldene ere derfor fulde, saa meget mere som Rjødpriserne holde sig lave, hvilket man tilskriver det mindre Forbrug af Rjød, som Nedsættelse i Arbejdslønnen, paa Grund af overflødig Arbejdskraft, har ført med sig. Arbejdsforholdene vedblive at beskæftige Landmændene stærkt, og Arbejdsnedlæggelse blandt Landboerne finder hyppig Sted; nogle Steder bekæmpes dette med Kraft af Landmændene, andre Steder har man forsøgt at gjøre Arbejderne meddelagtige i Jordens Udbytte, saa at deres Indtægt ligesom deres Arbejdsherrers maa rette sig efter Aargangen. Flere Love, der søge at ordne Forholdet mellem Husbonde og Tyende, ere udfomne; ligesaa er Hypothekloven, der i en Række af Aar har vaakt saa stærkt Røre og været et saa frugtbart Agitationsmiddel, bleven forandret, saa Ejeren ikke længere har en saa omfattende Hypotheksret i Gaardens Afgrøde ligeoverfor Forpagteren, idet den nemlig er tabt over den Del af Gaardens Produkter, der ere solgte, bortførte og betalte, eller ere blevne solgte ved en offentlig Auktion, om hvis Afholdelse Ejeren en Uge forud skriftlig er bleven underrettet.

En Mængde lokale Landboforeninger (Chambers of Agriculture) ere oprettede i det forløbne Aar. Det landøkonomiske Undervisningsspørgsmaal har været underkastet en ivrig Drøftelse, og skjøndt langt fra at være naaet til en Ordning af nogen Varighed, arbejdes der dog nu i den rigtige Retning, idet man lader den vidtløftige mathematisk og filosofisk Uddannelse afløse af Undervisning i de Fag, der nødvendigvis maa være Landøkonomiens Basis, Naturvidenskaberne. Foruden de mange mindre Landbrugsmøder er der holdt de 2 store: det engelske i Bury St. Edmunds og det skotske i Glasgow;

dette sidste var meget stærkt besøgt, og der var en rig Samling af Redstaber, blandt hvilke navnlig nogle nye Mejemaskiner og Kartoffeloptagere tiltrak sig Opmærksomhed; det første, der skulde været holdt ifjor, men opfattes formedelst Kvægpesten, uden at det dog iaar kom til at omfatte Hornkvæg, havde en meget rig Samling af Maskiner og Faar, men var kun lidt besøgt og synes ikke at have bragt noget egentligt Nyt, undtagen en interessant Forbedring ved Howards Dampplou med 2 Lokomobiler, idet der stadig haves 2 Plovsæt i Virksomhed; Damppløjningspørgsmaalet lægger i det Hele taget stærkt Beslag paa Alles Interesse. Skjøndt de engelske Maskiner og Redstaber hjembragte mange Præmier fra Udstillingen i Paris, herster dog almindelig Misfornøjelse med den uordentlige og slette Maade, hvorpaa Forsøgene siges at være ledede, og den Hensynsløshed, hvormed Udstillerne af Redstaber mene sig behandlede.

— I England og Skotland optages nu aarlig landøkonomisk statistiske Optegnelser i Righed med hvad allerede i en Række af Aar har fundet Sted i Irland. Her gjør Agerbruget gode Fremskridt; omtrent 400,000 Tdr. Land ere tagne ind under Dyrkning siden 1860; Kvægstyrken er i samme Tidrum forøget med 500,000 Stkr. Kvæg, der desuden ved Blanding med Korthorn ere langt bedre end tidligere, og 1,500,000 Faar; i sidste Aar er udført 579,000 Stkr. Kvæg, medens kun 195,000 i 1850, hvilken Forøgelse anslaaes til omtrent 27,000,000 Rd. Hørdyrkningen, der havde grebet stærkt om sig i Irland, medens Krigen i Nordamerika stod paa, aftager nu igjen.

Indsland.

Om end Vejrliget har været ligesaa usædvanligt og ustadigt i Indsland som andre Steder, saa er dog den Skade, Afgrøden har taget, meget ulige i de enkelte Egne, og medens der fra nogle mældes om en ret god Høst, sukke andre under en yderst slet Høst, der for enkelte Kornarters Vedkommende nærmer sig til Misvært, saaledes i Regjeringskredsene Königsberg og Gumbinnen, hvor baade Rugen, hvoraf meget blev

ompløjet i Foraaret, og Kartoflerne have givet et yderst simpelt Udbytte, Hveden taget megen Skade af Rust, og Baarsæden og Høhøsten ogsaa været simpel. I disse Provindser har Regjeringen ved en hel Række af kraftige Foranstaltninger søgt at komme Beboerne til Hjælp, ligesom offentlig Indsamling til Bedste for hele Ostpreussen er sat i Gang. Vedre har Høsten været i det indre og navnlig i det sydlige Tyskland.

Foruden det vinterlige Foraar, der endog vedblev længere i en stor Del af Tyskland end andetsteds, nemlig endnu i de sidste Dage af Maj, og hvorved baade Vintersæden led og Baarsæden dels kom meget sent, dels meget daarligt i Norden, er det navnlig Oversvømmelser i de lavtliggende Egne, det ustadige Vejr i Højbjergningstiden og i Rugens Blomstrings- og Bjergningstid, en regnfuld Høst for Baarsæden, et i sine Egne altfor gunstigt Vejr for Kartoffelnyddommens Udbredelse, medens dog andre Egne næsten have været helt forstaaenede for den, og endelig en kold Sommer for Rodfrugterne, — det er, sige vi, navnlig disse Omstændigheder, der sætte Udbyttet i hele Nordtyskland ikke lidt under en Middelhøst. Hertil kommer, at Hveden, der allerede var temmelig svag efter Vinteren, men som i Sommerens Løb havde udfoldet sig med Kraft, pludselig i nogle Provindser, navnlig i Preussen, blev angrebet af Rust, der med næsten ukjendt Hurtighed, begunstiget af Vejret, i Løbet af 14 Dage ødelagde den ret smukke Hvedeafgrøde, idet man indtil da havde ventet et Gjennemsnitsudbytte af 7—8 Fold, men efter den Tid kun gjorde Regning paa at høste omtrent 3 Fold Hvede. Ifølge 1090 Beretninger fra det preussiske Monarki til Landbrugsministeriet anslaaes Høsten iaar, naar en almindelig Middelhøst af de forskjellige Afgrøder sættes = 1, til at give:

	Kornudbytte	Halmudbytte
af Hvede	0,74	0,88
Rug	0,74	0,82
Bug	0,87	0,89
Havre	0,97	0,99

	Kornudbytte	Halmudbytte
af Grter	0,91	0,96
Bønner	0,87	0,95
Boghvede	0,83	0,85
Raps og Rjbs	0,66	0,72
Kartofler	0,77	
Sukferroer	0,79	
Andre Rodfrugter	0,76	
Hør	0,95	
Humle	0,01	
Tobak	0,77	
Enghø	1,06	
Kløver	1,04	
Lupiner	1,05	

Vinterfæden giver baade mindre Korn og Halm end 1866, Vaarfæden derimod lidt mere. Det er den daarligste Rughøst i de sidste 10 Aar, den næstdaarligste Hvedehøst og den daarligste Byg- og Kartoffelhøst i samme Tidsrum.

At Stemningen under disse Forhold er meget trykket er naturligt, saameget mere som den stadige Krigsfrugt, hvori Befolkningen bliver holdt, i høj Grad hæmmer Foretagelsesaaenden ikke mindre paa Agerbrugets, end paa Industriens og Handels Omraade. Arbejdsløshed og Nød findes derfor i mange Egne, og desuden hvile de høje Skatter tungt paa Befolkningen.

At Tyskland, med Hensyn til videnskabelig Undersøgelse af Agerbruget, gaaer fremmest i Nationernes Række kan ikke nægtes, og intetsteds er baade privat og offentligt saa mange Videnskabsmand kaldede i Agerbrugets Tjeneste. Man vedbliver at oprette Forsøgsstationer for agrifkulturkemiske og plantefysiologiske Undersøgelser, der imidlertid synes at drage flere Spørgsmaal ind under deres Forsten, end de med Held kunne magte; mere Samarbejden vilde sikkert være heldig. — Ved Halle er iaar oprettet en ny Art Forsøgsstation, nemlig til Prove af nye Redskaber og Maskiner, der anskaffes af et dertil dannet

Selskab, og enten blive forsøgte i en dertil indrettet Mark eller paa Medlemmernes Ejendomme.

I Sydtyskland har Udbytten været over en Middelhøst med Undtagelse af Hveden. For Badens Vedkommende kaldes den ret god; navnlig Havre og Blandsæd meget god, Bng, Baarhvede, Kartofler og Rug lidt over og kun Vinterhveden lidt under en Middelhøst. Handelsplanterne, Engene og Frugttræerne have givet et godt Udbytte. — I Würtemberg er Udbytten god, navnlig Havre, Bælgfrugter, Kartofler, andre Rodfrugter, Raps, Ager- og Enghø, Humle, Tobak og Rug over en Middelhøst, derimod Hvede, Hør og Hamp noget under. Frugttræerne have givet et stort Udbytte. — I Baiern har Høsten været mellem god og meget god, men ogsaa her er Hveden daarligst.

Frankrig.

Ogsaa Frankrig har desværre havt en daarlig Høst. Da de sidste Aars Udbytte var daarligt, og Agerbruget ogsaa af andre Grunde led under temmelig stærke Tryk, var Stemningen blandt Landmændene en Del nedslaaet, og med særlig Interesse og Deltagelse har man derfor maattet følge Agerdyrkningsberetningerne fra dette Land, alt som Aarstiden skred frem. Foraaret var regnfuldt og tildels snerigt; dog blev Baarsæden lagt midt i April, men Jorden var ubelevem, og da Kulden holdt sig og Regnen vedblev, fremmedes Sædens Væxt kun lidt, mens Ukrud i stor Masse myldrede frem. Nogle Dages Mildning i Begyndelsen af Maj fulgtes af en stærk Kulde, navnlig fra den 22—25de Maj, hvorved en stor Del af Vinen tog Skade og Kornafgrøderne rrykkedes. Endnu kunde det blevet ret godt, men hele Sommeren bragte Kulde og Regn indtil Slutningen af August, da endelig Varmen indfandt sig, og da var Høstens Skjæbne hovedsagelig afgjort. Hveden blev hjerget ret godt i Syden og gav der en stor Halmmasse, men korte Ax; i mange af de andre Egne led den overordentlig meget af Rust og navnlig af Brand, der

optraadte med en saadan Styrke, at sine Steder indtil $\frac{1}{3}$ af Aarene bleve ødelagde; hertil maa Grunden søges i, at de tidligere tørre Aar kun havde givet meget lidt Brand i Hveden, og at man derfor i et beklageligt Omfang var bleven forsømmelig med at bejste den. I det Hele taget er Hvedehøsten langt under en Middelhøst og Kvaliteten meget slet. Store Masser blive derfor indførte; alene i Oktober indførtes omtrent 1 Million Tønder; det er navnlig Egypten, Syrien, Ungarn og forhaabentlig Sydrusland, hvorfra imidlertid Kornet først meget sent, til næste Sommer, kan naae at komme paa Markedet, der iaar ville dække noget af det øvrige Europas Understud; det synes, som om de franske Kjøbmand noget tidligere end de engelske have forudsæet det daarlige Udbytte i det vestlige og nordlige Europa, og ere komne disse i Forkjøbet med Kornbestillinger i de Lande, hvor Høsten tegnede godt. Rugen, Havren og Bygget naaede ikke en Middelhøst; ogsaa Rapsen var daarlig. Kartoflerne have omtrent givet en Middelhøst; de lovede ret godt, da Sngdommen først i August brød ud med stor Voldsomhed, men heldigvis standsedes den ved den tørre, varme Periode sidst i August. Roehøsten har omtrent givet $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{5}$ mindre end ifjor, hvorved den sig stærkt udviklende Sukkerfabrikation vil lide en kjendelig Standsning*). Høudbyttet var stort, men temmelig simpelt de fleste Steder. Frugttræerne og Olivenen have givet meget simpelt, i mange Egne saa godt som intet; men det største Tab er dog, at Vinen har givet saa lidt, omtrent Halvdelen af en almindelig Høst, om end af meget god Kvalitet. Som nævnt blev en stor Del af Vinen allerede ødelagt af Kulden sidst i Maj; det Tiloversblevne udviklede sig simpelt, og Druesygen indfandt sig temmelig stærkt; kun Barmen sidst i August reddede den, gav Druerne Kraft og frelst altsaa ogsaa dem ligesom ovenfor nævnt Kar-

*) Sukkerroeuudbyttet i Frankrig fra 1866 er blevet bearbejdet i 434 Sukkerfabrikker og har givet 433,719,354 \mathcal{R} Sukker, hvoraf imidlertid kun en meget ringe Del er gaaet til Udsalget.

toflerne fra den Misvæxt, der da truede, og som i et saa daarligt Hvedeaar vilde have været en overordentlig Ulykke. — Ejheller Efteraarsarbejderne have kunnet glæde sig ved noget gunstigt Vejr; i nogle Egne ere de forulempede af en vedholdende Tørke, i andre af en vedholdende Regn. — I Algier er Høsten saa godt som helt mislykket paa Grund af en usædvanlig vedholdende Tørke, og store Kornmasser maa sendes did, hvis Hungersnød skal undgaaes.

At Forholdene efter en saadan Høst i høj Grad ere trykfedede er naturligt, og hertil kommer, at baade Penge og Arbejdere drages fra Landet til Børne, fordi der ikke fra den lovgivende Magts Side endnu gjøres noget Praktistt for at afhjælpe de Ulemper, hvorunder Agerbruget arbejder. Det er umiskjendeligt, at Befolkningen føler dette og er meget misfornøjet dermed; denne Misfornøjelse tvang Regjeringen til, som vi omtalte ifjor (1 B. S. 17), at gjøre Skridt til at søge Underne afhjulpne; en stor Underføgelse af Agerbrugets Stilling og Vilkaar blev sat i Gang; 4—5000 Personer ere bleve afhørte, og omtrent 6000 skriftlige Erklæringer desangaaende ere indkomne; nogen Bearbejdelse af disse foreligger ikke endnu, og først da kan man vente at see Reformforslagene fremkomme. Dog er der et Par Punkter, hvorpaa alle Meddelelser saa bestemt have flaaet, nemlig en bedre Undervisning og en Istandsættelse af Bivejene, at Regjeringen allerede nu har rettet sin særlige Opmærksomhed derpaa og forbereder dertil sigtende Lovforslag. Da Kvægingen endnu af og til viser sig sporadist, haandhæves de tidligere tagne Forholdsregler. Af Regjeringsforanstaltninger, der i det forløbne Aar ere bragte i Udførelse, skulle følgende navnes. En Lov sigtende til at modarbejde Gjødningsforfalskning er udkommet. Mand ere udsendte for i de franske Bjergegne at finde mineralste Gjødningsarter. Opmærksomheden for nye og bedre Drueforter og for Midlerne til at modarbejde Druesygen søges vakt. En Kemiker er sendt til Preussen for at gjøre sig bekendt med de derværende landøkonomiske Forsøgs-

stationer. Den Subskription, som Regjeringen satte i Gang til Bedste for de Skadelidte ved de store Flodoversvømmelser 1866, naaede omtrent op til 2 Millioner Rd. Tilplantningen af Bjergsfrøaningerne søges ivrig fremmet. Landets 775 Landboforeninger have ifjor modtaget omtrent 220,000 Rd. i rede Penge og Medailler af Staten; desuden have Departementerne givet dem et Tilskud af over 300,000 Rd.

Sluttelig maa endnu nævnes den store Udstilling; men hvor fortrinlig den end muligvis har været for Industriens og Kunstens Bedkommende, har dens Betydning for Agerbruget næppe svaret til de berettigede Forventninger, man stillede til den. De landøkonomiske Forsøg faldt i Reglen ikke godt ud, snart af en snart af en anden Grund, men som det synes væsentlig formedelst en mangelfuld Ordning. Betegnende var det derfor ogsaa, at Landmandene, kjede af de Misgreb, der i saa Henseende gjordes af de Ledende, sluttede sig sammen for privat at afholde Udgifterne ved nogle større Forsøg, der gjordes med forskellige Damppløve; og maa det være Frugten af Udstillingen, at Landmandene bryde med det Formynderskab, hvorunder man ved alle Fællesforetagender hidtil har levet, for ved frie Sammenslutninger at begynde selv at ordne Udstillinger og Prøver af forskjellig Art uden Regjeringens hidtidige styrende og kontrollerende Medvirkning, da vil den store Udstilling dog indirekte forhaabentlig have ydet det franske Agerbrug en væsentlig Tjeneste.

J. C. la Cour.